

NOKTALAMA İŞARETLERİ - 2

Üç Nokta (...)

- Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:
 - ▶ Ege'nin insanları kendine çeken sahilleri...
- Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur:
 - ▶ Toplantıda bize bu bilgileri ... adlı kişiden aldığını söyledi.
- Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur:
 - ▶ ... önemli önemsiz hiçbir güvensizliğe en küçük bir direnme gösteremiyordu... (Kemal Tahir)
- Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur:
 - ▶ Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!
- Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur:
 - ▶ Gölgeler yaklaştı. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar: — Koca Ali... Koca Ali, be!.. (Ömer Seyfettin)
- Ünlem ve soru işaretiinden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir.
 - ▶ Gök ekini biçer gibi!.. Başaklar daha dolmadan

Soru İşareti (?)

- Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur:
 - ▶ Ne kadar kaldınız İngiltere'de?
- Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur:
 - ▶ — Adınız?
- Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:
 - ▶ Hoca Dehhani 1260 (?) yılında Horasan'a taşınmış.
 - ▶ Konya'dan Trabzon'a arabayla üç saatte (?) gitmiş.
- m / mi ekini alan yan cümle, temel cümlelerin zarf tümlecisi olduğunda cümlelerin sonuna soru işareti konmaz:
 - ▶ Kar yağdı mı bu şehirde trafik felç olur.
- Soru ifadesi taşıyan sıralı cümlelerde soru işareti son cümlelerin bitimine konur:
 - ▶ Bu belgeleri kimden aldın, kime verdin?

Ünlem İşareti (!)

- Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma, uyarı gibi duyguları anlatan cümle veya ibarelerin sonuna konur:
 - ▶ Yeter artık, sessiz olun!
- Seslenme ve hitap sözlerinden sonra konur:
 - ▶ Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!
- Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlelerin sonuna da konabilir:
 - ▶ Off, yine başım ağrıyor!
 - ▶ Off! Yine başım ağrıyor.
- Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayrıç içinde ünlem işareti kullanılır:
 - ▶ Geçen haftaki yarışta sonuncu olan at, bugünkü yarışta birinci (!) olacaktı.

ETKİNLİK - 3

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz, üç nokta, soru işareti, ünlem işaretinin yanlış kullanıldığı cümleleri işaretleyiniz.

a.	Doğan Hızlan, niçin kültür alanlarını ve edebiyatı kendi estetik duygusuyla düzeltmeye çalışmıyor, bilmiyorum?
b.	Tolstoy'un, <i>Anna Karenina</i> 'nın kazandığı ünden tedirgin olduğu da öne sürülmüştür (!)
c.	Uyanınca şöyle düşündü: Tren durmuş, beni niye uyandırmadılar acaba?
d.	Kuznetsov, "Burada duralı çok oldu mu!" diye seslendi.
e.	Bu güzel sesinizle (!) yeteri kadar seyirci toplayabilirdiniz.

Kısa Çizgi (-)

- Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.
 - ▶bilet-lerimizi
- Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır:
 - ▶ Dün Kahramanmaraş'ta -Necip Fazıl'ın doğduğu şehirde- güzel bir şiir gecesindeydik.

- **Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır:**

► yap-it, aç-lık, gör-gü-süz-lük

- **Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır:**

► tut-, sus-, anla-

- **Heceleri göstermek için kullanılır:**

► ka-ran-lık, ha-tı-ra, ba-lık-çı-lar

- **“Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e” anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır:**

● Bursa-İzmir yolu, Türkiye-Almanya ilişkileri, Ural-Altay dil grubu, 1914-1918 I. Dünya Savaşı, Türkçe-İngilizce Sözlük, Ekonomide bütçe-giderler dengesi

- **Matematikte çıkarma işareti olarak kullanılır:**

● 60-20=40

- **Sıfırdan küçük değerleri göstermek için kullanılır:**

● -10 °C

- **Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz.**

● Üç dört soru sorabilir sana. (doğru)

● Üç-dört soru sorabilir sana. (yanlış)

Uzun Çizgi (—)

- **Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir.**

► — Şimdi otelden ayrıldı.

- **Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da konabilir:**

► İslâm Bey — Gideceğim. Çünkü...

Zekiye (Sözünü keserek) — Sus! Yemin edeceksen istemem.

- **Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz:**

► İlk gelen otobüsün şoförüne,

“Niçin bu kadar az sefer yapıyor bugün?” dedim.

Eğik Çizgi (/)

- **Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur:**

► Güülü yetiştirir dikenli çalı / Her çiçekten yapıyor balı / Kişi sabır ile bulur kemali / Sabretmeyen maksudunu bulamaz

- **Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasında ve semt ile şehir arasına konur:**

► Keskinler Sokağı No.:13/4 Sarıyer/İSTANBUL

- **Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:**

► 15/10/1887, 15/X/1956

- **Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır:**

► -da /-de, -an /-en, -cı, -ci /-çı, -çi vb.

- **Genel Ağ adreslerinde kullanılır:**

► http://www.egm.gov.tr

- **Matematikte bölme işareti olarak kullanılır:**

► 70/2=35

Ters Eğik Çizgi (\)

- **Bilişim uygulamalarında art arda gelen dizinleri birbirinden ayırt etmek için kullanılır:**

● C:\Belgelerim\Türkçe\Testler.indd

Tırnak İşareti (“ ”)

- **Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:**

► Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin ön cephesinde Atatürk’ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” özdeyişi yer almaktadır.

- **Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır:**

► “Yok mu bana yalnızlık şiiri okuyacak bir kimse?” diyor ünlü şair bir dizesinde.

- **Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır:**

► Bu şiirinde “yalnızlık” temasına yer vermiş şair.

- **Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır:**

► Derste Halide Edip’in “Sinekli Bakkal”ından bir metin okuduk.

- **Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitap ve dergi adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın eğik yazıyla dizilerek de gösterilebilir:**

► Derste Halide Edip’in *Sinekli Bakkal*’ından bir metin okuduk.

► Uzayda ve maddede yayılan ve enerjinin taşınmasına yol açan titreşime *dalga* denir.

- **Tırnak içine alınan sözlerden sonra gelen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılmaz:**

► Reşat Nuri Güntekin’in “Yaprak Dökümü”nü okudunuz mu?